

Urla-Seferihisar çevresinde seracılık etkinlikleri

GÖZDE EMEKLİ

Giriş

İnsan yaşamında beslenmenin çok önemli olduğu bilinen bir gerçektir. Ülkemiz ve dünya nüfusunun hızlı ve sürekli artışına paralel olarak besin maddelerine olan gereksinimde hızla artmaktadır. Kalkınma çabasında olan ülkemiz 1923'den sonra uyguladığı ekonomik politikalarla tarıma büyük önem vermiştir. Bu bağlamda otuz yıldan beri ülkemizde seracılık etkinlikleri hız kazanarak bu yolla elde edilen tarımsal ürünler gerek beslenme gerekse dışsatum açısından Türkiye'ye önemli katkılar sağlamaktadır. Bu çalışma, özellikle son yıllarda ortaya çıkan ürün çeşitliliğinin ve elde edilen ürünlerin ülkemizin doğal koşullarının öngördüğü zamandan daha önce üretilmesinin ülke ekonomisine yapacağı katkıları ortaya koymayı hedeflemektedir. Nitekim ülkemizin bazı bölge ya da yörelerinde topografik ve bio-klimatik koşullar bir takım avantajlar oluştururken, insan etkinliklerinin egemen olduğu seracılık faaliyetlerinin bu koşullar içerisindeki yerinin önemi gün geçtikçe artmaktadır.

Bilindiği gibi seralar bitkilerin mevsimleri dışında yetiştirildiği yapay ortamlardır. Oldukça pahalı yapı elamanı olan seralarda ısıtma, soğutma, havalandırma, drenaj gibi birtakım çalışmaların yapılması ürünün yetişebilmesi ve kaliteli olması için kaçınılmazdır. Fakat üzerinde durulması gereken konu seracılık etkinlikleriyle birim alandan daha fazla ürün alınması üreticinin daha küçük alandan geçimini sağlayabilmesi ve üretimin; tarımda işin çok az olduğu, kış aylarında da yapılabilmesidir. Başka bir deyişle diğer tarımsal faaliyetlere oranla sürekli bir çaba ve bilgiyi gerektiren seracılık, daha çok işgücü kullandığından istihdamı da geliştirmektedir. Türkiye'de seracılık faaliyetlerinin 1940'lı yıllarda Antalya'da başladığı bilinmektedir. İlk yapılan seraların Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı'na bağlı kuruluşlarda, tesis edildiği buradan çevre illere dağıldığı görülmektedir. Seracılık etkinlikleri, başlangıç yıllarında çok yavaş gelişmesine rağmen, 1960'tan sonra plastığın örtü malzemesi olarak kullanılması ile hızlı bir yaygınlaşma sürecine girmiştir. 1988-1989 yıllarında Türkiye'de toplam 295 935 dekar örtü

altı yetiştirme alanı bulunmaktadır. Bunun 85 331 dekarı cam ve plastik seradır. Sera alanlarının % 18.5'u olan 15 830 dekar cam seraya karşılık, 81.5'u olan 69 501 dekar da plastik sera vardır. Türkiye'de sera dağılımına bakıldığında tüm sera varlığının % 60'ı Antalya'da, % 23'ü İçel'de, % 11'i Muğla'da, % 3'ü İzmir'de, % 2'sinin de diğer yerleşim birimlerinde olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle seracılık, daha çok Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü alanlarda yayılış göstermektedir. Jeotermal kaynaklardan yararlanılması ile Denizli, Afyon, Yozgat, Sivas ve Nevşehir'de de seracılık faaliyetleri gelişmeye başlamıştır. Türkiye'de seracılığın başlangıcından günümüze değin geçen sürede basitten modern tipe kadar değişik tipte pek çok seranın tesis edildiği bilinmektedir. Seracılık yapılan bölgelerde en çok rastlanan cam ve plastik sera tipleri şöyle sıralanmaktadır.

Cam Seralar: Çiftçi tipi cam sera, geliştirilmiş çiftçi tipi cam sera, direksiz cam sera, güneş enerjisinden yararlanabilen cam sera.

Plastik Seralar: Ağaç iskeletli plastik sera, demir iskeletli plastik sera, yüksek plastik tünel.

Seralar oldukça pahalı yapı elamanları olduklarından dikkatle ve günün modern teknolojisiyle projelendirilmelidir. Ülkemiz seracılığında alan bakımından küçümsenmeyecek derecede bir artış gözlenmektedir. Ancak modern teknolojinin tam uygulanamaması ya da yanlış uygulanması sonucunda konstrüksiyon, havalandırma, ısıtma, soğutma, gölgeleme ve sera içindeki hava koşulları ile ilgili bazı sorunlar karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye'deki seracılığı, mekan olarak İstanbul'dan başlayıp güneyde Samandağı'na kadar uzanan sahil şeridinde görmek mümkündür. Bu sahil şeridinde seracılık etkinlikleri yer yer kesintiye uğradığı gibi Yalova, İzmir, Fethiye, Antalya, İçel'de gerçek anlamda gelişip yoğunlaşmıştır. Özellikle 1970'lerden sonra alansal ve sayısal olarak önemli gelişmeler olmuştur.

Seracılığın gelişmesi için uygun şartlara sahip bölgelerimizin başında gelen Akdeniz Bölgesi'nde sera tarımı en hızlı yaygınlaşma süreci içindedir. Kış ayları ortalama sıcaklıkları yüksek olduğundan ısıtma masrafları asgari düzeydedir. Antalya ve İçel ülke bütünündeki merkez olma özelliğini devam ettirmekle birlikte büyük bir potansiyeli de elinde bulundurmaktadır. Türkiye'nin sebze ihracatında önemli bir

paya sahip bölgede, domates, kabak, salatalık, biber, patlıcan, marul, taze fasulye gibi sebzelerin yanısıra karanfil, gül, kasımpatı ve benzeri çiçek türleri de yetiştirilmektedir.

Ege Bölgesi ise Akdeniz Bölgesinden sonra ikinci sırada yer alır. Kış ayları ortalama sıcaklıklarının Akdeniz Bölgesi'ne oranla biraz daha düşük olması bu bölgedeki ürün çeşidini etkilemiş hatta yönlendirmiştir. İzmir ve Muğla illerinde sebze yetiştiriciliği ile başlayan sera tarımı son yıllarda özellikle İzmir'de çiçek üretimine doğru kaymaya başlamıştır.

Çünkü bu bölge ekolojik özellikleri nedeniyle, sebze yetiştiriciliğinde Antalya ve İçel illeriyle rekabet edememektedir. Ayrıca yetiştirilen çiçeklerin pazarlanması sebzeyle oranla daha kolay olmaktadır.

Marmara Bölgesi'ndeki seracılık faaliyetleri İstanbul-Yalova ile temsil edilebilir. Özellikle Yalova'daki seralar Türkiye'nin çiçekçilik açısından önem taşıyan seralarındandır. İstanbul gibi uluslararası bir pazara yakınlık seracılığın gelişmesine olanak tanımaktadır. Bu bölgede daha çok kesme çiçekçilik ve saksı çiçekçiliği yapılmaktadır.

Yurdumuzun kuzeyinde yer alan Karadeniz şeridinde kışlar yumuşak ve yağmurlu, yazlar ise ılık olmakla birlikte yağışlıdır. Buna karşın topografyanın dağlık ve arızalı olması, seracılığın gelişmesini etkilemektedir. Fakat modern teknolojilerin kullanılmasıyla birlikte 1980'li yıllardan sonra başlayan seracılık etkinlikleri daha çok Samsun, Amasya, Trabzon ve Zonguldak'ta gelişmiştir. Bunun yanısıra jeotermal enerji kaynaklarının kullanılmasına paralel olarak, Denizli, Afyon, Yozgat, Sivas ve Nevşehir'de de seracılık uğraşısı güngeçtikçe önem kazanmaktadır.

Ülkemiz içinde bulunduğu ekolojik koşullar nedeniyle örtü altı tarımı açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Seracılık diğer tarımsal faaliyetlere oranla daha fazla yatırım, emek ve tecrübe gerektiren entansif bir tarım şeklidir. Sebze ve meyvelerin özellikle gıda değeri bakımından beslenmedeki önemi anlaşıldıkça, insanların yılın her gününde çeşitli sebze ve meyvelerden yararlanma istekleri artmakta, bu nedenle de üretim mevsimi dışında yetiştiriciliğe imkan tanıyan sera tarımı hızla önem kazanmaktadır.

Urla-Seferihisar çevresinde seracılığın başlama ve gelişmesi

Urla-Seferihisar çevresinde seracılığın başlama ve gelişimini ortaya koymak için, seracılarla yapılan anket sonuçlarından yararlanılmıştır. Rastgele örnekleme yoluyla seçilen yaklaşık yüz sera sahibi ile anket yapılmakla birlikte mülakat ve gözlem metodlarından da yararlanılmıştır. Çünkü araştırma alanında, son yıllarda sera sayısı ve kapladığı alan bakımından hızlı bir artış söz konusudur.

Seracılarla yapılan anketlerde, seranın büyüklüğü, örtü ve iskelet malzemesi ile yetiştirdiği ürün çeşidi hakkında bir takım sorular sorulmuştur. Bununla birlikte, ürünlerini nasıl yetiştirdikleri, hangi sulama, gübreleme, ilaçlama ve toplama yöntemlerini kullandıklarına ilişkin sorular da sorulmuştur. Ayrıca ürünlerin yetiştirilmesi esnasında karşılaşılan sorunlara ilişkin araştırmalar da yapılmıştır. Burada ilginç olarak ortaya çıkan bir sonuç ise, özkaynağı sınırlı olan üreticinin bazı sorunlarla karşı karşıya bulunmasına rağmen, açıkta yetiştiriciliğe oranla daha risksiz olan seracılıktan memnun görünmesidir.

Araştırma alanı Urla Yarımadası'nda yer alan iki ayrı ilçe birimini kapsamaktadır (Şekil:1). Urla yaklaşık 30.000 nüfusa sahiptir. Seferihisar'da ise 15.000 kişi yaşamaktadır. Sosyo-ekonomik yapıyı etkileyen en önemli uğraş tarımdır. Narenciye ve seracılık uğraşısı ile zeytincilik ve tütüncülük tarımsal faaliyetler arasında oldukça önemli bir yer tutar. 1970'li yıllardan sonra bu çevreye giren seracılık etkinlikleri 1980'den sonra hızlı bir yaygınlaşma sürecine girmiş ve yöreye yepyeni görünüm kazandırmıştır. Seracılarla yapılan anket ve görüşmelerde Urla ve Seferihisar'da ilk seracılık hareketlerinin 1970'ten sonra başladığı belirlenmiştir. 1974 yılında Urla ilçe merkezine yakın bir yerde ilk cam sera tesisleri kurulmuş ve işletmeye açılmıştır. Daha sonra 1976 yılında İzmir- Seferihisar yolu üzerinde bazı cam ve plastik seralar üretime başlamışlardır. 1980'li yıllara gelindiğinde, bu ilk seraların öncülüğü ile başlayan seracılık etkinliklerini yenileri izlemiş seralarda sayısal ve alansal olarak hızlı bir artış gözlenmiştir (Şekil:2).

Araştırma alanına uyguladığımız anketlerden elde edilen verilere göre, burada yeralan seraların %15'i 1970-1980 yılları arasında, %75'i 1980-1985 yıllarında, %10'u da 1985 yılından sonra

kurulmuştur. Urla-Seferihisar çevresinde seraların dağılışını ve ürün çeşidini bir çok faktör etkilemektedir. Özellikle iklim koşulları, su kaynakları, pazar imkanları, ulaşım olanakları, yerel tecrübe ve teknolojik gelişmeler en önemli rolü oynar. Araştırma alanında tıpkı bir Akdeniz ikliminin egemen olması ve su noksanının yaz aylarında görülmesi seraların dağılışı ve ürün çeşidi üzerinde etkili olmaktadır. Yazın yeterli sıcaklığa sahip olan yörede buharlaşmaya bağlı olarak su probleminin gündeme gelmesi, seraların, daha çok su kaynaklarına yakın yerlerde toplanmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte Akdeniz Bölgesine göre yaz ve kış ortalama sıcaklıklarının biraz daha düşük olması ürün çeşidine yansımış, daha az sıcaklığa gereksinim duyan çiçek yetiştiriciliğinin yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır. Çünkü araştırma alanı, ekolojik özellikleri nedeniyle Antalya ve İçel'de üretilen sebze türlerinin daha erken pazara girmesi nedeniyle rekabet edememektedir. Bu nedenle Urla- Seferihisar hatta Ege Bölgesindeki sebze çeşitleri turfanda olma özelliğini yitirmekte ve yeterli kazanç sağlanamamaktadır. Ayrıca çiçek türleri için yöre ekolojisi daha uygun olmakla birlikte pazar olanaklarının daha geniş olması çiçek yetiştiriciliğinin yaygınlaşmasını teşvik etmektedir. İzmir gibi büyük bir pazara ve ihracat merkezine yakın olan Urla-Seferihisar çevresinde seralar genel olarak İzmir-Urla ve İzmir-Seferihisar anayolu üzerinde toplanmıştır. Ulaşım kolaylığı nedeniyle ürünün zamanında pazarlanması ile ürünün nakliye esnasında bozulma olasılığı azalmakta ve daha çok kâr elde edilmesi gündeme gelmektedir.

Araştırma alanında seraların dağılışını ve ürün çeşidini etkileyen bir başka unsur da yerel tecrübedir. Yapılan anketlerde birbirini tanıyan üreticilerin daha çok aynı yerde toplandıkları, aynı teknolojiyi kullandıkları ve aynı ürünü yetiştirdikleri gözlenmektedir. Yöre dışından buraya gelerek seracılığa başlayanların büyük bir kısmı çiçek yetiştiriciliği yapmakta iken yöre halkı sebze yetiştiriciliğiyle uğraşmaktadır. Fakat son yıllarda çiçek üretimine doğru yönelme olduğu tesbit edilmiştir.

Urla-Seferihisar çevresinde sera çeşitleri ve yetiştirilen ürünler

Seralar, kururuluş özelliklerine, büyüklüklerine, örtü ve iskelet malzemelerine ya da ürün çeşitlerine göre isimlendirilirler. Bu çevrede daha çok örtü malzemesine göre cam ve plastik sera, yetiştirilen ürün çeşidi dikkate alındığında ise çiçek ya da sebze serası şeklinde bir ayırım sözkonusudur. Urla-Seferihisar'daki seraların % 30'u demir konstrüksiyonlu cam sera, % 70'i ağaç-demir konstrüksiyonlu plastik seradır. Araştırma alanında cam seraların oldukça az olmasında en büyük rolü ekonomik faktörler oynamaktadır. Çünkü demir konstrüksiyonlu cam seraların, plastik seralara oranla maliyetinin yüksek olması, özkaynağı sınırlı olan üretici için ekonomik zorluklar yaratmaktadır. Fakat plastik örtü malzemesinde iki kalite sözkonusudur. I. kalite olarak nitelendirilen ve diğerine göre daha beyaz olan plastik örtü malzemesi pahalı olduğundan pek tercih edilmemektedir. Öte yandan bu örtü malzemesi daha kalitesiz olan sarı plastik örtü malzemesine oranla dayanıklı ve üreticilik için daha uygundur. Örneğin; sarı renkteki II. kalitedeki örtü malzemesi rüzgara ve sıcaklığa karşı daha dayanıksızdır. Seraların örtü ve iskelet malzemeleri iklimatik koşullar dikkate alınarak seçilmelidir. Zira aşırı bir rüzgarda camlar kırılmakta plastik örtü malzemesi yırtılmaktadır. Ancak, araştırma alanında bu tür olayların beş-altı yılda bir olduğu tesbit edilmiştir. Ayrıca dolu yağışı da seraların örtü malzemeleri üzerinde çok önemli rol oynar. Camların kırılmasına neden olduğu gibi plastik örtü malzemesini de kullanılmaz hale getirebilir. Bununla birlikte seranın içindeki ürün de oldukça etkilenir. Nitekim Urla'nın Bademler Köyüne ait sera tesislerinde, 1980'li yılların başında meydana gelen dolu yağışı seraların camlarının kırılmasına ve seranın içindeki ürünün bozulmasına yol açmıştır. Hasarın ödenmesi için kredi alan üreticiler borçlarını ödemek için hâlâ sıkıntı çektiklerini dile getirmektedirler. Diğer yandan sarı plastiği örtü malzemesi olarak kullanan üreticiler kısa süreli fakat şiddetli bir rüzgarda örtünün yırtılmasından şikayet etmektedirler. Çok yaygın olarak kullanılan diğerine göre daha ucuz olan örtünün sık sık yenilenmesi nedeniyle daha pahalıya malolduğunu anlayan yöre halkı, artık bu örtüyü seçmeyeceğini belirtmiştir. Son yıllarda plastik fiyatlarının hızla yükselmesi ve cama oranla nisbeten dayanıksız olması üreticiyi cam sera yapmaya teşvik etmiştir. Ancak üretici yeterli kredi ve desteği bulamadığından

plastik serayı tercih etmektedir (Şekil:1).

Urla-Seferihisar çevresindeki cam seralar plastik seralara oranla daha bakımlı ve daha modernidir. Basit bir konstrüksiyonla kurulan plastik seralarda havalandırma, sulama gibi benzeri işlerin otomatik ve kontrollü yapılması zordur. Buna karşın ileri teknolojiyle yapılan cam seralarda bu işlemler düzenli bir şekilde yapılabilir. (Çizelge 1,2 :)

Cam ve plastik seralarda görülen konstrüksiyon farkı, seraların görünüşünü değiştirdiği gibi ürün çeşidi ile sera içindeki ışık düzenini de etkilemektedir. Araştırma alanında sayıları oldukça az olan cam seralarda tamamen çiçek yetiştirilmektedir. Genel olarak kesme çiçekçiliğin hakim olduğu bu seralarda; gül, karanfil, kasımpatı, frezia yetiştirilmektedir. Buna karşın plastik seralarda hem çiçek hemde sebze üretilmektedir. (Çizelge 1,2 :)

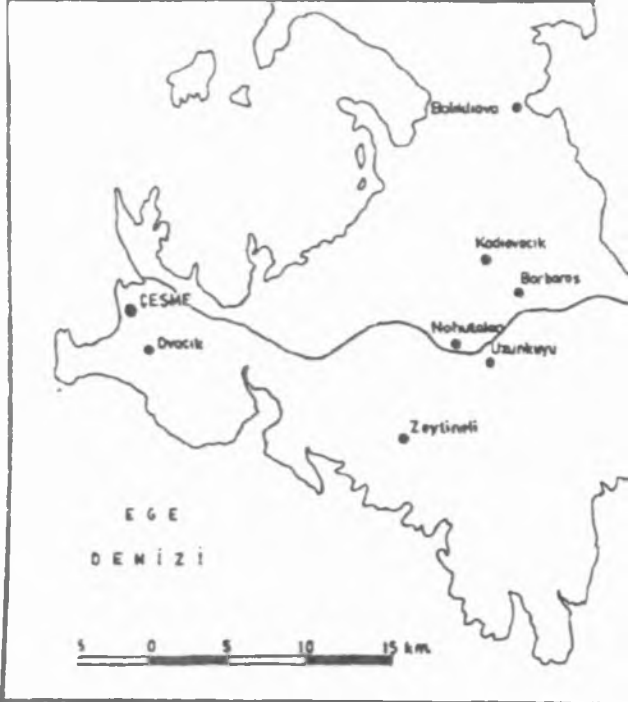
Sera Türü	Çiçek Çeşidi	Toplam Dağılım
Cam-Plastik	Karanfil	% 35
Cam-Plastik	Kasımpatı	%31
Cam-Plastik	Gül	%15
Cam-Plastik	Gloür	% 4
Cam	Frezia	%11
Cam	Saksı Çiçeği	% 4

Çizelge 1: Urla-Seferihisar çevresindeki seralarda çiçek türleri ve dağılımı

Sera Türü	Sebze Çeşidi	Toplam Dağılım
Plastik	Marul	%34
Plastik	Salatalık	%36
Plastik	Domates	%13
Plastik	Biber	%10
Plastik	Diğerleri	% 7

Çizelge 2: Urla-Seferihisar çevresindeki seralarda sebze türleri ve dağılımı

URLA—SEFERİHİSAR ÇEVRESİNİN
KONUM HARİTASI

Bu bağlamda Urla-Seferihisar'da yeralan seralarda çiçek ve sebze olmak üzere iki tür ürün yetiştirilmektedir. Araştırma alanındaki seraların % 35'inde sebze yetiştiriciliği, % 65'inde çiçek yetiştiriciliği yapılmaktadır. Çiçek türlerini daha önce sözünü ettiğimiz gibi karanfil, gül, kasımpatı, frezia; sebze çeşitlerini ise marul, salatalık, domates, biber, patlıcan, kabak gibi ürünler oluşturmaktadır (Şekil: 1).

Urla-Seferihisar yöresindeki seralar küçük aile işletmesi olup, % 60'ı, 1000-3000 m² arasında, %28'i 3000-5000 m² arasında, %12'side 5000 m² den daha büyük bir alana sahiptir. Bu yörede seraların mülkiyet statüsü ile kapladıkları alan arasında yakın bir ilişki olduğu yapılan incelemeler sonucunda belirlenmiştir. Başka bir anlatımla 1000-5000 m² büyüklüğe sahip seraların daha çok aile işletmesi şeklinde olduğu, 5000m² alandan büyük seraların ise kooperatife veya büyük işletmelere ait olduğu ortaya çıkmıştır. Çünkü seranın kapladığı alan genişledikçe işletme giderleri artmakta ve daha fazla işgücü ve emeği gerekli kılmaktadır. Küçük üretici niteliğindeki yöre halkının kendi öz kaynağının sınırlı olması ve gerekli krediyi sağlayamaması bu durumu zorunlu kılmış, böylece üreticiler kendi allelerinin işgücünü kullanarak ekonomik giderleri azaltma yoluna başvurmuşlardır. Türkiye'de yapılan seracılık etkinliklerinin belirli merkezlerde toplanma özelliğini, Urla ve Seferihisar çevresinde de görmek mümkündür. Urla ve çevresinde Bademler Köyü, Kuşçular Köyü, Zeytinalan Mahallesi ve İskele Mahallesi seracılık faaliyetlerinin geliştiği en önemli merkezlerdir.

Seferihisar çevresinde ise Ulaşmış, Kavakdere ve Yelki Köyleri ile Seferihisar merkezinde bu etkinlikler oldukça yoğunlaşmıştır. Urla'nın Bademler Köyünde, kalkınma kooperatifinin çabalarıyla başlayan seracılık faaliyetleri son yıllarda hızla artarak köyün en önemli geçim kaynağını oluşturmaktadır. İlk olarak 1970'li yıllarda kooperatifin kurduğu cam sera tesisleriyle üretim faaliyetleri kendini göstermiş ve daha sonra yerli halk ekonomik gücüne paralel olarak plastik seralar kurarak üretime geçmiştir. Çok ortaklı kalkınma kooperatifine ait cam seralarda karanfil, kasımpatı, frezia ve gül yetiştirilmektedir. Bunun yanı sıra diğer plastik seralarda çiçek türleriyle birlikte marul, salatalık, biber, domates gibi ürünlerde yetiştirilmektedir. Kuşçular Köyü, Zeytinalan ve İskele Mahallelerinde cam sera tesisleri oldukça azdır. Fakat plastik seralara yol boyunca oldukça sık rastlanmaktadır. Bu seralarda da yine adı geçen tüm çiçek ve sebze türlerini görmek mümkündür. Söz konusu seralar daha çok

halkın kendi çabasıyla kurduğu ağaç konstrüksiyonlu plastik seralardır. Seferihisar çevresinde ise Ulamış, Yelki Köyleriyle ilçe merkezinde yoğunlaşan seracılık faaliyetleri yöre halkı için çok önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır. Seferihisar merkezinde anonim ortaklı cam seralarda karanfil, gül, kasımpatı yetiştirilmekte bunun yanında saksı çiçekçiliği de yapılmaktadır. Bu seralarda yetiştirilen ürünlerin büyük bir bölümü yurt dışına ihraç edilmektedir. Yelki, Kavakdere ve Ulamış Köylerinde daha çok plastik seralar vardır. Hemen hemen adı geçen tüm çiçek türleri yetiştirilmektedir. Ayrıca marul, kabak, domates, biber, salatalık, patlıcan gibi sebzeler de yetiştirilmektedir. Bu sebzelerin önemli bir kısmı İzmir sebze haline, bir kısmı da komşu ilçelere gönderilmektedir.

Urla ve Seferihisar'daki seralarda üretici, genel olarak ailesi ile birlikte çalışmaktadır. Fakat Ordu, Rize, Sivas, Çankırı ve Konya'dan gelen mevsimlik işçilerde vardır. Bu işçilerin bir kısmı ilk önce İzmir'e günlük işlerde çalışmak üzere gelmiş ve inşaat sektörü ile tarım sektöründe bazı geçici işlerle uğraşmışlardır. Özellikle sera tarımını benimseyenler İzmir-Balçova'da yoğunluk kazanmıştır. Fakat daha sonra Balçova'da tarım yapılan arazilerin yerleşime açılması ile arazi fiyatlarının artması sonucunda, bu kişiler yöreyi terkederek Urla-Seferihisar çevresinde 1000 ile 2000 m² 'lik bir alana sera kurarak üretime başlamışlardır. Ancak Urla-Seferihisar'ın birer yazlık belde olması arazi fiyatlarının artmasına neden olduğundan yerli halk ile ortak bir girişim başlamıştır. Araştırma alanında Ordu, Rize, Konya, Yozgat, Siirt ve Kahramanmaraş'tan gelen ailelerin de seracılık ile uğraştığı belirlenmiştir. Zaman zaman inşaat sektöründe de çalıştıklarını dile getiren aileler Balçova'dan geldiklerini ve seracılığı burada öğrendiklerini belirtmişlerdir. Araştırma alanında daha çok Urla'nın Kuşcular Köyü ile Zeytinalan Mahallesi, Seferihisar'da ise Ulamış Köyünde toplanan bu kişiler yöre halkıyla birtakım ortak girişimlerde de bulunmaktadır. Urla-Seferihisar çevresinde mülkiyet ile ilgili yaptığımız araştırmalarda burada yer alan seraların % 60'ının üreticinin kendi arazisi olduğu, % 40 'nın ise arazisinin kiralık olup kârâ geçmelerinin biraz daha geciktiği ortaya çıkmıştır. Araştırma alanında yapılan incelemelerde üretici elde ettiği net kârı söylemekten kaçınmaktadır. Bu nedenle bir dönüm seradan elde edilen net kar miktarlarının belirlenmesinde Bademler Köyü Kalkınma kooperatifinin verdiği ortalama rakamlar dikkate alınmıştır.

Bir dönüm karanfilden yılda 15.000.000-18.000.000TL, freziadan 10.000.000-12.000.000TL, kasımpatından yılda üç ürün alınabildiğinden 20.000.000-23.000.000TL gelir sağlayan üreticiler sera çiçekçiliğinden memnun görünmektedirler.

Sebze yetiştiriciliği yapan sera işletmelerinde bu rakamlar biraz değişmektedir. Pazar koşullarındaki rekabet ve sebzelerin nakliye esnasında bozulması elde edilen kar marjını düşürmektedir. Örneğin bir dönüm maruldan yılda 2.500.0000-3.000.000TL gelir elde edilirken, salatalıktan 4.000.000-5.000.000TL kazanç sağlanabilmektedir. Deney safhasında olan yılda iki-üç ürün yetiştiriciliğinin daha fazla kazanç getirdiğini gören üreticiler bu işin üzerinde büyük bir özenle durmaktadır.

Urla-Seferihisar çevresinde seracılık faaliyetlerinde karşılaşılan başlıca sorunlar

Urla ve Seferihisar'daki seracılık etkinlikleri 1980'li yıllardan sonra hızla artmaya başlamıştır. Yeni bir üretim dalı olan seracılığın çok önemli avantajları olmasına karşın büyük yatırımları gerektirmesi beraberinde bir çok sorunu da getirmektedir. Her şeyden önce kendi özkaynağı sınırlı olan üretici yeterli kredi ve desteği bulamadığından şikayet etmektedir. Bununla birlikte karşılaşılan sorunları, bitki yetiştirme ile ilgili sorunlar ve ekonomik sorunlar olmak üzere iki grup altında toplamak mümkündür.

Bitki yetiştirme ile ilgili sorunlar

Sulama ve drenaj sorunu: Urla ve Seferihisar çevresinde seracılıkta önemli sorunların başında gelen sulama, özellikle yaz aylarında buharlaşmanın artması ve su noksanının gündeme gelmesiyle daha fazla belirginleşir. Su gereksiniminin çoğu, yeraltı suyundan karşılanmaya çalışılmakta ve suyu bulmak için kuyuların açılması gerekmektedir. Son yıllarda kuraklığın artması yeraltı su seviyesinin düşmesine neden olmuştur. Böylece daha derine su bulma umidi ile inen üretici artık suyun çok derine çekildiğini dile getirirken aynı zamanda bu giderlerin hızla arttığını da belirtmektedir. Örneğin bir kuyunun maliyeti 8.000.000- 9.000.000 lirayı aşmaktadır. Derine inildikçe yapılan harcamalarda buna bağlı olarak artmaktadır. Ayrıca araştırma alanındaki seraların büyük bir bölümünde arazi drenaj çalışmalarının yapılmaması ya da yanlış yapılması sonucunda bitkilerde mantari veya bakteriyel hastalıkların yanısıra kök

çürüklüğü de meydana gelmektedir. Bu aşamada en iyi çözüm sulama için göletler yapılması ve seralarda arazi drenaj çalışmalarına gereken önemin verilmesidir.

Isıtma sorunu: Urla ve Seferihisar'daki seralarda, Antalya ile İçel illerine oranla ısıtma ihtiyacı daha fazladır.Çünkü Antalya ve İçel illeriyle araştırma alanımız arasında aylık ortalama sıcaklıklar bakımından 2-3 °C sıcaklık farkı vardır. Fakat bu sıcaklık farkı basit ısıtma önlemleriyle giderilmektedir. Ayrıca nadir de olsa yağın dolu ve don olayından bitkileri korumak için ısıtmanın yapılması kaçınılmazdır. Urla-Seferihisar'da üreticinin maddi kaynağının sınırlı olması ısıtma masraflarını azaltmasına neden olmaktadır. Özellikle küçük üretici niteliğindeki yöre halkı soba ile ısıtmayı tercih etmekte yakacak malzemesini de çevreden sağlama yoluna gitmektedir. Araştırma alanında yapılan anket çalışmalarında üreticinin, yakın çevredeki zeytin ağaçlarını kestığı belirlenmiştir. Isıtma giderlerini azaltmak için en çok tercih edilen bu yolun uzun vadede büyük sorunlar yaratacağı oldukça açıktır.

Son yıllarda çiçek yetiştiriciliğine geçişi,ısıtma masraflarını asgari düzeye indirmek için alınmış bir önlem olarak değerlendirebiliriz. Çünkü çiçek yetiştiriciliği sebzeye oranla daha az sıcaklığa gereksinim duymaktadır. Isıtma ile ilgili diğer sorun ise plastik seralarda ısıtmanın kömür ve odun sobası ile yapılmasıdır. Diğer bir deyişle plastik seraların soba ile ısıtılması halinde, sıcaklık dağılışının homojen olmaması bitkilerin yetişmesini bozduğu gibi bir çok hastalığın da meydana gelmesine zemin hazırlamaktadır. Bu nedenle ısıtmanın özen ve dikkatle yapılması gerekmektedir.

Hastalık ve ilaç sorunu: Urla-Seferihisar'da yapılan seracılık faaliyetlerinde bilinçsizce gerçekleştirilen bir üretim sonucunda gündeme gelen hastalıkların önemli bir kısmını ısıtma, sulama ve havalandırmanın yanlış yöntemlerle yapılması nedeniyle ortaya çıkan hastalıklar oluşturmaktadır. Sözelimi fazla ve gereksiz ısıtma sonucu sera içindeki ter ya da nem miktarının artması ile oluşan su damlaları bitkilerde mantari hastalıkların meydana gelmesine neden olmaktadır.Bununla birlikte sera drenajının ve toprak içi ısıtmanın yapılmaması sonucunda bitkilerde kök çürüklüğüne de rastlanılmaktadır. Ne yazık ki üretici, gereken nitelikli ilaçlamayı yerinde ve zamanında yapmamaktadır. Rastgele kulaktan dolma bilgilerle yapılan ilaçlama bitkilerin gelişimini engellemektedir.

Fakat araştırma alanındaki Ziraat Donatım Kurumu ve ilaç satan yetkili kişilere danışarak ilaçlama yapan üreticilerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Ayrıca hem ülke bütününe hemde Urla ve Seferihisar'daki üreticileri ilgilendiren bir diğer sorun da iyi tohumluk sorunudur. Tohumlarda belirli bir standardizasyonun olmaması ürün kayıplarına neden olduğu gibi bazı hastalıkları da beraberinde getirmektedir. Özellikle sebze yetiştiriciliği yapan ve iyi tohum bulamadığından yakının yöre halkı bu sorunun kendilerine ekonomik yönden önemli ölçüde zarar verdiğini belirtmişlerdir.

Ekonomik sorunlar

Urla ve Seferihisar'da karşılaşılan ekonomik sorunlar aynı zamanda ülke bütününe de ilgilendiren sorunlardır. Kredi yetersizliği, işçi-ücret sorunu, pazarlama, ambalajlama ve taşıma bu sorunların en önemlilerini meydana getirir.

Kredi Sorunu: Urla-Seferihisar yakın çevresindeki üreticiler kendi özkaynaklarının sınırlı olması nedeniyle kredi almayı tercih etmektedirler. Fakat üreticiler yeterli kredi ve desteği bulamadıklarını ya da ödeme vadelerinin çok kısa olduğundan yakınmaktadır. Araştırma alanımızdaki seracıların büyük bir kısmı Ziraat Bankasından kredi alarak serasını işletmeye açmıştır. Yurdumuzda ve araştırma alanında başvuru ilk kuruluş niteliğindeki bu banka üreticinin hayatında önemli rol oynamaktadır. Belli bir limite kadar kredilerini kefaletle veren banka, daha büyük kredileri ise maddi teminat karşılığı vermektedir. Ziraat Bankası yatırım ve işletme kredisi olmak üzere iki tür kredi vermektedir.

a) Yatırım Kredisi: Sera tesis edilirken, üreticiye verilen nakit paradır. Seranın örtü ve iskelet malzemesi, drenaj düzenlemeleri, toprak ıslah çalışmaları kısaca seranın alt yapısını oluşturmak için harcanan giderler bu kredinin kapsamına girmektedir. Yatırım kredisinde orta ve uzun vade olmak üzere iki vade türü bulunur. Vade tesbitinde gelir-gider dengesi gözönüne alınır, gerekirse vadeye iki yıl ödemesiz devre konularak kalan üç yılda, kredinin tamamı üreticiden tahsil edilir.

b) İşletme Kredisi: Seraların yatırım kredisi dışındaki masraflarını karşılar. Başka bir deyişle seranın faaliyete geçmesi için gerekli duyulan; gübre, ısıtma, işçi, ilaç gibi giderlerini içeren kredidir. Bir yıllık kısa vadeli olan kredi borcunu, üretici ödediği takdirde kredinin

devamı banka tarafından temin edilir. En küçük ünitesi 500 m² alanı kaplayan demir, alüminyum ve ahşap malzeme ile yapılan her çeşit sera ile yüksek ve alçak tünel gibi örtü altı sistemlerini tesis etmek isteyenler örtü altı tarımı kredilerinden yararlanabilirler. Vadenin belirlenmesinde yıllık gelir-gider dengesi dikkate alınır ve aşağıdaki gibi uygulanır.

Sera Cinsi	Kredi Vadeleri
Cam Seralar	2 yıl ödemesiz devre dahil 7 yıla kadar
Plastik Seralar	2 yıl ödemesiz devre dahil 5 yıla kadar
Tüneller	2 yıl ödemesiz devre dahil 5 yıla kadar

Ayrıca 2.000.000lirayı aşan krediler T.C Ziraat Bankası yönetim kurulunca, 300.000 liraya kadar olan krediler banka şubeleri tarafından açılmaktadır. Fakat işlemlerin çok uzun zaman alması ve faizlerin yüksek olması tüm kredi yükünün Ziraat Bankası kaynaklarına dayanması kredi hususundaki önemli bir sorunu oluşturmaktadır.

Urla ve Seferihisar'daki seracıların henüz kooperatif kurarak örgütlenememesi önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. Çünkü üretici ürünün yetiştirilmesi ve pazarlanması esnasında bazı sorunlar ile karşılaşmakta ve çözüm bulmakta zorluk çekmektedir. Kooperatif sadece üreticiye satış konusunda yardım etmekle kalmaz, iyi tohum, gübre ve ilaç sorununa çözüm bulmaya çalıştığı gibi kredi temin etmeye de özen gösterir. Bu yörede Bademler Köyü Kalkınma Kooperatifine ait seralar örnek bir kuruluş özelliğinde dir. Gerek sera tesisleriyle gerekse yetiştirdiği ürünün kalitesiyle araştırma alanında en iyi kazanca sahip seralardan biridir.

Pazarlama Sorunu: Ulaşım olanaklarının elverişli olmasına karşın, bu yöredeki üreticilerin özen göstermemesi sonucunda ürün, pazarlama esnasında bozulmaktadır. İşletmecinin kendi imkanları doğrultusunda sınıflama ve ambalaj yapması, sera ürünlerinin kalitesini bozabildiği gibi uygun fiyat ve pazar bulmasını da zorlaştırmaktadır. Ürünlerin modern anlamda ambalajlanmaması ve soğuk hava depolarının olmaması nedeniyle ürünler çok çabuk

bozulup, ekonomik kayba neden olmaktadır. Özellikle sebzeler soğuk hava depolarında depolanmalı ve ambalajlar soğuğa-sıcağa karşı dayanıklı hastalık ve zararlıların barınmasını engelleyecek özellikte olmalıdır. Fakat Türkiye bütününde bu koşullarda paketleme yapan çok az işletme vardır. Araştırma alanında çiçekler, türlerine göre demetlenmekte kasalarla nakledilmektedir. Sağlıklı olmayan bu işlem ne yazıkki en çok tercih edilen yöntemdir. Çiçek türlerinin satışı ise mezat yolu ile açık arttırma usulüne göre yapılmaktadır. Sebze üreticileri hancılar olarak nitelenen, toptancı veya komisyoncular aracılığıyla ürününü satmaktadır. Sebze halinde o günkü satış fiyatından işlem gören ürünün parasını komisyoncu üreticiye verir masraflar hariç % 5 alırken, masraflar dahil % 30'u bulan bir komisyon alır. Bir başka satış şekli ise, üreticinin ürününü yakın çevre pazarlarında satmasıyla meydana gelmektedir. Ancak bu esnada üretici ürünün bozulması nedeniyle maddi kayba uğramaktadır. İzmir gibi büyük bir pazara yakın ve ulaşım olanaklarının elverişli olmasına karşın pazarlamanın sorun olmasında en büyük etken üreticilerin örgütlenip bir kooperatif kuramamasıdır. Çünkü, yapılan araştırmalarda kooperatif kurarak üretim yapan üreticilerin daha fazla kazanç sağladığı tesbit edilmiştir. Ayrıca yakıt fiyatlarının sürekli artması, örtü malzemesinin dayanıksız ve pahalı olması, arazi fiyatlarının güngeçtikçe yükselmesi ve özellikle hızla artan gündelikçi işçilerin ücretleri, üreticinin yakındığı diğer sorunlar arasında yer almaktadır (Çizelge: 3).

Sorunlar	Sera Sayısı	Dağılım %
Isıtma	19	21
Sulama	22	24
İyi tohumluk	5	6
Hastalık-İlaç	11	12
İşçi-ücret	4	4
Kredi	26	30
Başka	3	3

Çizelge: 3 Urla-Seferihisar çevresinde seracılık faaliyetlerinde karşılaşılan sorunlar

Seracılığın Urla - Seferihisar çevresine getirdiği değişiklikler

Araştırma alanında 1970'li yıllardan sonra başlayan seracılık etkinlikleri arazi kullanımında ve sosyo-ekonomik yapıda bazı değişimlere neden olmuştur. Araştırma alanında tarımsal uğraşlar; iklimin elverdiği ölçüde, toprak ve su koşullarının uygunluğu halinde zeytincilik ve bağcılıktan, sebze tarımı ile turunçgil tarımına değin bir çok farklılık gösterir. Özellikle su sorunu arazi kullanımını etkilemiş hatta yönlendirmiştir. Köylerde yer alan göletler ve Seferihisar'da yapımı tamamlanmaya çalışılan barajın yöreye önemli katkılar sağlayacağı beklenmektedir.

Araştırma alanında yaklaşık 185 000 m² ye yakın bir alanda sera tarımının yapılması, tarım arazilerinin kullanımında küçümsenmeyecek bir rakamın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu alanın büyük bir bölümünde çiçek yetiştirilirken diğer kısmında sebze üretilmektedir.

Urla-Seferihisar çevresinde kurulan seraların yöre halkına ekonomik açıdan önemli katkılarda bulunduğu yaptığımız alan araştırmalarında ortaya çıkmıştır. Açıkta yetiştiriciliğe oranla daha avantajlı olan sera tarımı, işbölümünün mevsimlere göre düzenli dağılımı sağlamakla birlikte, birim alandan daha fazla ve kaliteli ürün alınmasını sağlarken bilinçli bir üretim yapılmasında zorunlu kılar. Sera yetiştiriciliğinin avantajlarını anlayan yöre halkı son yıllarda sera tarımını daha çok tercih etmeye başlamıştır. Çünkü açıkta yetiştiriciliğe oranla risksiz olan üretimden daha çok kazanç sağlandığı gibi ekonomik açıdan kalkınma da kolaylaşmaktadır. Sözelimi bir dönüm çiçek serasından yılda 20.000.000 ile 25.000.000TL gelir sağlaması ve yılda bir kaç ürün birden yetiştirebilmesi, üretici için önemli bir avantaj oluşturmaktadır.

Seracılık yoluyla birim alandan daha fazla ürün alınması ve daha düzenli işbölümüne gereksinim duyulması istihdamın da gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Örneğin Bademler'deki seralarda 200-250 kış geçimini bu yolla sağlamakta ve köy için büyük ölçüde iş imkanı sağlamaktadır. Çünkü Urla ve Seferihisar halkının en önemli geçim kaynağı tarım olduğu için insanlar daha çok bahar ve yaz aylarında çalışmakta diğer zamanlarda kahvelerde vakit öldürmektedir. Seracılık uğraşısı bu boş vakitleri değerlendirerek kazancın artmasını sağlamaktadır.

Urla-Seferihisar çevresindeki seracılık etkinlikleri arazi kullanımını ve sosyo-ekonomik yapıyı etkilediği gibi nüfus ve yerleşim düzenini de etkilemektedir. Sera tarımının üst düzeyde bir işbölümünü gerektirmesi işçi gereksinimini gündeme getirmiş ve böylece mevsimlik işçilerle yöre nüfusu dinamizm kazanmıştır. Komşu ilçe ve köylerden gelen insanların yanısıra Anadolu'dan gelen işçilerle de nüfus artmış ve hareketlenmiştir. Bu çevrede yer alan seralarda ailesi ile birlikte çalışan üretici dikim ve hasat zamanı mevsimlik işçiye gereksinim duymaktadır. Ayrıca bu yolla nüfus aktarımı da meydana gelmektedir.

Seracılığı Balçova'da öğrenip Urla-Seferihisar'a gelen işçiler, bir tür nüfus aktarımını oluştururken işçilerin büyük bir çoğunluğu Doğu Karadeniz'in Ordu, Giresun, Rize illerinden, diğer kısmı ise Güneydoğu ve İç Anadolu'nun Diyarbakır, Urfa, Mardin, Çankırı, Çorum ve Yozgat illerinden gelmişler, seracılığı Balçova'da öğrendikten sonra Urla-Seferihisar topraklarının ucuz ve verimli olması nedeniyle bu çevreyi seçtiklerini dile getirmişlerdir. Fakat Urla ve Seferihisar'ın birer yazlık belde olması nedeniyle arazi fiyatlarının artabileceğini hiç hesaba katmamışlardır. Diğer ilçelerin tercih edilmemesini, şehir merkezine uzak olmasına bağlayan bazı büyük işletmeciler de Urla ve Seferihisar çevresine büyük sera işletmeleri kurmaya çalışmaktadırlar. Sözkonusu büyük tesislerin kurulması halinde yöre nüfusunun hızla artması da beklenmektedir.

Yerleşim dokusunu da etkileyen bu faaliyetler çevredeki binaların artmasına ve yerleşim dokusunun sıklaşmasına da neden olmaktadır. Özetle araştırma alanındaki seracılık etkinlikleri nüfusun artmasına ve yerleşim dokusunun sıklaşmasına zemin hazırlamaktadır.

SONUÇ

Türkiye'de olduğu gibi Urla-Seferihisar çevresinde de güngeçtikçe gelişen ve önem kazanan seracılık faaliyetlerinin ya da bir başka deyişle sera tarımının ekonomiye yaptığı katkılar azımsanmayacak düzeydedir. Ülkemizde ve Urla-Seferihisar'da tarımsal alan içinde seraların oranı az ise de birim alandan yüksek verim ve parasal değer alınması tarım içindeki ekonomik değerini yükseltmektedir. Fakat bununla birlikte bazı önlemlerin alınması seracılığın gelişmesi için kaçınılmazdır. Sözelimi, Türkiye'de sera konstrüksiyonu ve klima sistemlerinin saptanması için bir araştırma enstitüsü

kurulmalı, bölgelere göre sera modelleri geliştirilmelidir. Seralar, fabrikasyon yolu ile üretilmeli üreticiye ucuza temin edilmelidir. Nitekim araştırma alanında en basit ve ilkel plastik sera tipinden, modern cam seralara değin pek çok sera tipi vardır. Bu seralarda belli bir standardizasyon olmadığı için iskelet ve örtü malzemesinde çabuk bozulma yırtılma gibi bazı aksaklıkların yanı sıra ürün kalitesinde de bir takım bozukluklar meydana gelmektedir. Bu nedenle üreticiye yöreye ve yetiştireceği ürüne uygun standart sera konstrüksiyonu sağlanmalıdır. Ayrıca hastalıklar ve ilaçlama konusunda üretici yeterince aydınlatılmalı hatta Ziraat Donatım Kurumu, Tarım Kredi Kooperatifleri ve Ziraat Bankası tarafından seminerler verilmelidir. Urla Tarım Kredi Kooperatifinin bu konuda bazı çalışmaları varsa da henüz yeterli düzeye ulaşamamıştır. Üzerinde durulması gerekli bir diğer husus ta yöre halkına gerekli kredinin sağlanmasıdır.

Urla-Seferihisar çevresinde daha önce sözünü ettiğimiz gibi çiçekler türlerine göre demetlenerek, sebzeler de kasalanarak ambalajlanmaktadır. Üreticilerin kendisinin gerçekleştirdiği bu yol pek sağlıklı olmadığı gibi ürünlerin çabuk bozulmasına da neden olmaktadır. ürünlerin yurt içi ve yurt dışı pazarlanmasında ambalajlama işlerine gereken önem verilmemektedir. Oysa ürünlerin bozulmadan tüketiciye ulaştırılması elde edilecek kazancı doğrudan etkilemektedir. Ambalajlar hafif, sağlam, ekonomik, cazip ve içindeki ürünleri hastalıklara karşı koruyucu özellikte olmalıdır. Ayrıca ürünlerin dış pazarlara satışını kolaylaştırmak için satış merkezleri de kurulmalıdır.

Seracılık faaliyetleri aynı zamanda istihdamı da geliştirmektedir. Sözgelimi Türkiye'de 250.000 kişi seracılık etkinlikleri ile uğraşmakta bu yolla geçimini temin etmektedir. Araştırma alanında ise yaklaşık 1100 nüfusa sahip Bademler köyünde 250 kişi seracılıkla geçimini sağlamaktadır. Küçümsenmeyecek bir rakam olup istihdamın geliştirilmesi için önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Çünkü günümüzde gerek gelişmiş gerekse az gelişmiş olarak tanımlanan ülkeler veya bunların oluşturduğu topluluklar, her geçen gün dünyamızda yaşayan ve sayıları hızla artan insanların toplumsal gereksinimlerinin artması, bireysel istemlerinin yükselmesi doğrultusunda, bir yandan tarımsal üretimlerini hızlandırmak diğer yandan istihdam sorunlarına çözüm bulmak zorundadırlar. Özellikle ülkemiz dış satımının büyük bir bölümünü tarımsal ürünler ya da tarıma dayalı sanai ürünlerinin oluşturduğu dikkate alınırsa tarıma

tanımlanan ülkeler veya bunların oluşturduğu topluluklar, her geçen gün dünyamızda yaşayan ve sayıları hızla artan insanların toplumsal gereksinimlerinin artması, bireysel istemlerinin yükselmesi doğrultusunda, bir yandan tarımsal üretimlerini hızlandırmak diğer yandan istihdam sorunlarına çözüm bulmak zorundadırlar. Özellikle ülkemiz dış satımının büyük bir bölümünü tarımsal ürünler ya da tarıma dayalı sınırlı ürünlerinin oluşturduğu dikkate alınırsa tarıma dayalı ekonominin ve istihdamın gelişmesi için seracılık faaliyetlerine gereken önemin verilmesi kaçınılmazdır. Nitekim 1990 yılı Ekim ayında İzmir'de yapılan 5. Seracılık Sempozyumunda seracılığın tarım ekonomisine yaptığı katkılar ve bu faaliyetlerin geliştirilmesine ilişkin çalışmaların yoğunlaştığı dikkati çekmiştir.

SUMMARY

Greenhouse cultivation in the Urla-Seferihisar area Izmir, Turkey

Although greenhouse cultivation has been doing since 1970 in the Urla-Seferihisar area, number of greenhouses has increased more rapidly after 1980. In fact that 75 per cent of the greenhouses in the area were constructed between 1980-1985 and 10 per cent after 1985.

There are two types of constructions of greenhouses in the Urla-Seferihisar: iron constructed glass greenhouses and wooden constructed plastic greenhouses. Construction type and size of the greenhouses depend on economic capacity of the farmers. Plastic covered greenhouses are dominant in this area but, glass greenhouses preferred by the farmers having sufficient economic capacity.

Size of greenhouses is little in Urla-Seferihisar generally.

According to their area:

% 60 of the greenhouses is 1000-3000 m²

% 28 of the greenhouses is 3000-5000 m²

% 12 of the greenhouses is 5000 m² >

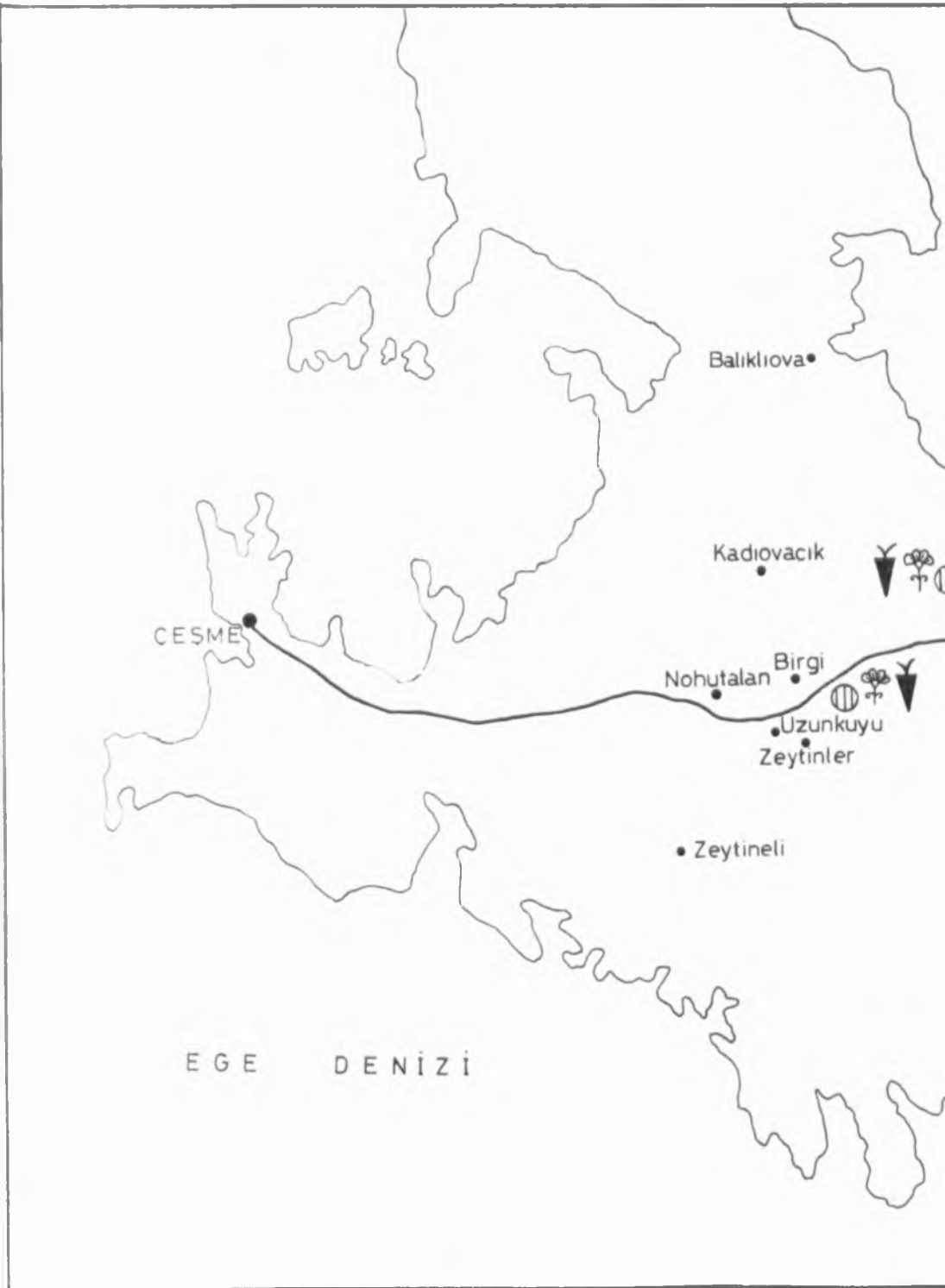
Two kinds of crops are grown in the greenhouses. Flowers such as rosa, frezia, gelbera, clovepink, chrysanthemum are grown in 65 per cent of the greenhouses of the area and vegetables such as cotlettuce, cucumber, green pepper, tomatoes in 35 per cent of them.

Distribution of the greenhouses and variety of the crops depend on water supply, transportation of the products and marketing possibilities. The greenhouses are generally occur along the main roads and near sufficient water sources.

Greenhouse cultivation has played an important role on the increasing of socio-economic level of the people living in the Urla-Seferihisar area. However, still there are some technical problems on the greenhouse cultivation in this area related to irrigation, drainage, heating, insect pests and diseases, packing and marketing. It seems that education and training of the people on greenhouse cultivation is the most important for advancing of this new agricultural activity in this area.

KAYNAKLAR

- APAN, Hüseyin: 'Karadeniz Bölgesinde Örtüaltı Yetiştiriciliği Potansiyeli" 3. Seracılık Sempozyumu 1986. Türkiye Şişe Cam Yay. İstanbul. S:60-83.
- ÇADIRCI, Engin: Sera Tarımında Kredi. 1.Seracılık Sempozyumu Antalya 1984. Türkiye Şişe Cam Yay 1985/2 S:63-75
- GENÇ, Ertekin: Seracılık Ve Sera Sebzeçiliği. Tarımsal Araştırmaları Destekleme ve Geliştirme Vakfı. TAV Yay. No: 9; Yalova 1985. S:11-16 GÜNEY, Atilla: Serlerimiz. Türkiye Şişe Cam Yay. Ankara 1984 S:3-10.
- MACİT, Fahrettin: " Türkiye'de Seracılığın Genel Görünümü" Türkiye Seracılık Semp. Bildirileri. Türkiye Şişe Cam Yay. No:1985/2 Ankara. S: 24-32
- ORMAN, N: Serler Ve Serlerde Sebze Yetiştirme Tekniği. Ankara üniv. Ziraat Fak. Yay. No: 413 Ankara.
- ÖLEZ, Hayati. - MACİT, Fahrettin. - İBRİŞİM, Erdoğan. Sera Tarımının Yaygınlaştırılması Olanakları. 2 Tarım Kongresi 1984. S: 165-189
- STRUCK, Enst: Türkiye'nin Güney Kıyı Bölgesinde Tarımsal Bir Yeniliğin Yaygınlaşması: Seracılık. İstanbul üniv. Deniz Bilimleri

CESME

Balıklıova

Kadiovacık

Nohutalan Birgi

Uzunkuyu
Zeytinler

Zeytineli

EGE DENİZİ

